

Öğrencilerde Yalnızlık Problemi

Hüseyin CERTEL

Prof. Dr., SDÜ İlahiyat Fakültesi, Din Psikolojisi ABD Öğretim Üyesi,
huseyincertel@sdu.edu.tr

Selahattin YAKUT

Dr., selahattin_yakut@hotmail.com

İdris YAKUT

Doktora öğrencisi, SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Din Sosyolojisi ABD,
yakut2094@gmail.com

Bilal GÜLSÜN

YL öğrencisi, Yalova Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü., Temel İslam Bilimleri ABD,
bilalgulsun@hotmail.com

Öz

Öğrencilerde yalnızlık düzeyinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan bu çalışmamızın araştırma grubu, Ankara Polatlı İmam Hatip Ortaokulu'nda öğrenim gören ve tesadüfi örneklem yoluyla seçilen 88 (% 61,1) kız ve 56 (% 38,9) erkek olmak üzere toplam 144 öğrenciden oluşmaktadır. Verilerin toplanmasında "UCLA Yalnızlık Ölçeği" ve "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS programında analiz edilerek şu sonuçlara ulaşılmıştır: 'Öğrencilerin yalnızlık düzeyleri üzerinde cinsiyet, sınıf (yaş), okul ortamından memnuniyet, aile ortamından memnuniyet, ailenin gelir düzeyi, öğrencinin birlikte yaşadığı ebeveyn, okuldaki akademik başarı' değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yalnızlık, Eğitim, Öğrenci, Epistemoloji, Niteliksel

Loneliness Problem in Students

Abstract

The aim of this study is to investigate the level of loneliness in terms of various variables in our students. The study group consists of 144 students, 88 (61.1%) female and 56 (38.9%) male students selected by random sampling from Ankara Polatlı Imam Hatip Secondary School. The "UCLA Loneliness Scale" and the "Personal Information Form" were used to collect the data. The obtained data were analyzed in the SPSS program and the following results were obtained: Gender, class (age), satisfaction with the school environment, satisfaction with the family environment, income level of the family, parental cohort of the student, academic achievement in the school did not statistically significant difference on the loneliness levels of the students.

Keywords: Loneliness, Education, Student, Epistemology, Qualitatively

Giriş

Yaşadığımız modern dünyanın teknolojik gelişmelere bağlı olarak sahip olduğu konforun temelinde “eğitim” faktörünün olduğunu söylemek mümkündür. Fakat eğitim, her ne kadar modern dünyanın inşasında merkezi bir rol oynamış olsa da aynı başarıyı günümüz insanın psiko-sosyal dünyasının inşasında gösterememiştir. Zira günümüz modern insanı, sosyal hayatını kolaylaştıran tüm bu konfor unsurlarına rağmen psikolojik sağlığını tehdit eden ve hayatını çekilmez kılan içsel dünyasında yaşadığı pek çok psikososyal problemlerle yüzleşmek zorunda kalmıştır. Bu problemlerin en önemlilerinden birisi şüphesiz ki “yalnızlık” problemidir.

Epistemolojik açıdan belirli bir tanım kalıbıyla sınırlandırmanın mümkün olmadığı ve pek çok kanaldan beslendiği varsayılan “yalnızlık” (Armağan, 2014:29) sözlük anlamı olarak İngilizce’de “loneliness”, “solitude”, “desolation” ve “privacy” (Redhouse, 1979:580); Türkçe’de “yalnız olma durumu”, “kimsesizlik” “kimsenin bulunmama durumu, ıssızlık, tenhalık” ve “tek başınlık” kavramlarıyla (TDK Türkçe Sözlük, 1988:1586); genel olarak da “kişinin duygularının, hislerinin diğerleri tarafından reddedildiğinde, göz ardı edildiğinde ya da yanlış anlaşıldığında, sosyal aktivitelerde ve duygusal yakınlıkta eşlik eden birinin olmaması durumunda ortaya çıkan stres yaratan olumsuz duygusal durum” (Rook, 1984; Akt. İmamoğlu, 2008) şeklinde anlamlandırılmıştır.

Bir çok ruhsal bunalımın ve kişilik bozukluklarının hazırlayıcısı olduğu varsayılan; bireysel ve toplumsal boyutta çok yoğun olarak yaşandığı ve hatta patolojik potansiyele sahip bir olgu olduğu kabul edilen yalnızlığın (Buluş, 1997); utangaçlık (Yılmaz, 2012), intihara yatkınlık (Eskin 2001; Batıgün, 2008), sosyal beceri eksikliği ve sosyal kaygı (Subaşı, 2007), problemlerle internet kullanımı (Çağır, 2010), düşük akademik başarı (Özodaşık, 1989; Keskin ve Sezgin, 2009), toplumdan soyutlanma (Buluş, 1997), şiddet eğilimi (Haskan, 2009), depresyon (Izgar, 2009), sınav kaygısı (Uyanık, 2007), işlevsel olmayan tutum (Haliloğlu, 2008), umutsuzluk (Kızılgeçit, 2015) ile ilgili pozitif yönlü; algılanan esenlik hali (Çağır, 2010), psikolojik dayanıklılık (Kılıç, 2014), benlik saygısı (Sarıçam, 2011), sosyal ilişkilerden alınan doyum (Buluş, 1997), iletişim kurma becerisi (Armağan, 2014), dindarlık (Kızılgeçit, 2015), hayattan duyulan memnuniyet (Atalay, 2010:16) ile ilgili negatif yönlü ilişkisi insanın psikososyal dünyasında merkezi bir rol oynadığını ve dikkate alınması gereken bir duygu durumu olduğunu bizlere göstermektedir.

Bireyin ruh haline negatif etki eden bir duygu durumu (Oruç, 2013) olarak kavramsallaştırabileceğimiz, bireysel ve sosyal bazda hayatın hemen her alanına direkt veya dolaylı olumsuz etkilerinden söz edebileceğimiz yalnızlık problemi; ülkemizin geleceğinin şekillendiği eğitim kurumlarında eğitim sürecinin en temel unsurlarından biri olan öğrencilerimizi de tehdit etmektedir. Zira yalnızlık öğrencilerin psikolojik dünyalarını, hayata anlam katma ve yaşama bakış açılarını, iletişim kurma ve sosyalleşme becerilerini,

okul performanslarını olumsuz etkileyeceğinden eğitimin öğrencilere sunacağı katkıyı berhava etmektedir. İnsanın duygu dünyasında telafisi imkansız yıkımlara neden olabilecek potansiyel barındıran yalnızlığın eğitim süreci önündeki en önemli engellerden biri olduğunu kabul ederek, sağlıklı ve amaçlara uygun bir eğitim sürecinin gerçekleşebilmesinin her şeyden önce yalnızlığın öğrencilerin zihinsel ve duygusal dünyalarından uzak tutulmalarıyla mümkün olabileceğini unutmamak gerekir.

Araştırmanın Amacı

Öğrencilerin yalnızlık düzeyleri üzerinde hangi değişkenlerin ne ölçüde etkili olduğunu tespit etmeyi amaçlayan bu araştırmamızda şu sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Cinsiyet değişkeni öğrencilerin yalnızlık düzeyini etkilemekte midir?
- 2- Sınıf değişkeni öğrencilerin yalnızlık düzeyini etkilemekte midir?
- 3- Okul ortamından memnuniyet değişkeni öğrencilerin yalnızlık düzeyini etkilemekte midir?
- 4- Aile ortamından memnuniyet değişkeni öğrencilerin yalnızlık düzeyini etkilemekte midir?
- 5- Ailenin gelir durumu değişkeni öğrencilerin yalnızlık düzeyini etkilemekte midir?
- 6- Öğrencilerin birlikte yaşadıkları ebeveyn değişkeni öğrencilerin yalnızlık düzeyini etkilemekte midir?
- 7- Okuldaki akademik başarı değişkeni öğrencilerin yalnızlık düzeyini etkilemekte midir?

Bu araştırmada Polatlı İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin çeşitli demografik değişkenlerle olan ilişki durumunu belirlemeye yönelik tarama niteliğinde betimsel (survey) bir model benimsenmiştir.

Araştırmamızın bağımlı değişkeni olarak örneklemin yalnızlık düzeyi; bağımsız değişkenleri olarak da 'cinsiyet, sınıf (yaş), okul ortamından ve aile ortamından memnuniyet, ailenin gelir durumu, anne babanın ayrı/birliktelik durumuna göre öğrencilerin birlikte yaşadıkları ebeveyn ve okuldaki akademik başarı' öngörülmüştür.

Araştırma Grubu

Araştırmanın örneklemini, 2015-2016 eğitim öğretim yılının I. döneminde Ankara Polatlı İmam Hatip Ortaokulu'nun 6. 7. 8. sınıf düzeyinde öğrenim

gören “tesadüfi örneklem” (Seyidođlu, 2000:38) yoluyla seçilen toplam 144 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırma grubunu oluşturan 144 öğrencinin değişkenlere göre yüzdelik dağılımları şu şekildedir: Cinsiyet değişkenine göre örneklemin % 61,1 Kız, % 38,9 erkektir; sınıf (yaş) değişkenine göre örneklemin % 34,0'ı 6. sınıf, % 31,3'ü 7. sınıf, % 34,7'si 8. sınıf düzeyindedir; okul ortamından memnuniyet düzeyi değişkenine göre örneklemin % 23,6'sı normal, % 36,8'i memnun, % 39,6'sı çok memnun olduklarını ifade etmişlerdir; aile ortamından memnuniyet düzeyi değişkenine göre örneklemin % 7,6'sı normal, % 13,9'u memnun, % 78,5'i çok memnun durumdadır; ailenin gelir düzeyi değişkenine göre örneklemin ailesinin % 70,1'i normal, , %29,9'u yüksek gelire sahiptir; anne ve baba ile birlikte yaşama durumu değişkenine göre örneklemin % 94,4'ü anne ve babasıyla birlikte yaşarken, %5,6'sı anneye yaşamaktadır; okuldaki akademik başarı değişkenine göre örneklemin % 40,3'ü normal, %43,8'i yüksek, %16,0'ı çok yüksek akademik başarıya sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada verilerin toplanmasında örnekleme “*Kişisel Bilgi Formu*” ve “*UCLA Yalnızlık Ölçeği*” uygulanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu : “*Kişisel Bilgi Formu*” ile araştırmaya katılan deneklerin demografik özellikleri (*cinsiyet, sınıf (yaş), okul ortamından memnuniyet, aile ortamından memnuniyet, ailenin gelir düzeyi, anne ve baba ile birlikte yaşama durumu, okuldaki akademik başarı*) durumları hakkında bilgiler toplanmıştır.

Yalnızlık Ölçeği: Araştırmamızda ilk olarak 1978'de Russell, Peplau ve Ferguson tarafından geliştirilen, daha sonra 1980'de Russell, Peplau ve Cutrona tarafından psikometrik özellikleri yeniden gözden geçirilen ve son olarak 1996'da, Russell tarafından yeni versiyonu oluşturulan UCLA Yalnızlık Ölçeği (University of California Los Angeles, Loneliness Scale) kullanılmıştır (Russel, 1996, 20-40 Akt. Kızılgöçit, 2015). Ölçeğin Türkçe uyarlaması ilk olarak 1984'de Yaparel tarafından yapılmış olup, daha sonra 1989'da Demir tarafından daha güncel bir uyarlaması yapılmıştır. Demir, ölçeğin Türkçe versiyonu ile yapmış olduğu çalışmada, özgün form ile yapılan çalışmada olduğu gibi, .96 gibi yüksek bir iç tutarlılık katsayısı elde etmiştir. Test-tekrar test güvenilirliğini test etmek amacıyla normal gruba ölçeği beş hafta sonra tekrar uygulamış ve iki uygulamadan elde edilen puanlar arasında .94 gibi yüksek bir korelasyon bulmuştur (Demir, 1989, 14-18). Sonuç olarak Ölçek üzerinde yapılan geçerlik çalışmalarından elde edilen bulgular, UCLA Yalnızlık Ölçeğinin yeterli düzeyde geçerlilik katsayılarına sahip olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada, ölçeğin Demir tarafından yapılan uyarlaması kullanılmıştır.

Ölçekte yer alan her bir ifadenin içerdiği durumun ne derece kişi tarafından yaşanıldığı, dördümlü Likert tipi bir dereceleme ile belirlenmektedir. Dördümlü dereceleme şu şekildedir:1= *Ben bu durumu Hiç yaşamam*, 2= *Ben bu durumu Nadiren yaşarım*, 3= *Ben bu durumu Bazen yaşarım*, 4= *Ben bu durumu Sık sık yaşarım*. Kişiyi en iyi ifade ettiği düşünölen şikkın işaretlenmesi yoluyla ölçek yanıtlanır. Puanlama yapılırken olumlu ifadeler olumsuz ifadelerin aksine tersine puanlanmaktadır (1=4, 2=3, 3=2, 4=1). Bu olumlu maddeler ölçekte 1, 4, 5, 6, 9, 10, 15, 16, 19 ve 20 numaralı maddeler ile temsil edilmiştir. Her bir maddenin 1 ile 4 arasında puan almasından dolayı, toplamda ölçekten alınabilecek en düşük puan 20 ve alınabilecek en yüksek puan 80'dir.Puanın düşüklüğü yaşanan yalnızlık duygusunun azlığına işaret ederken, puanın yükselmesi yaşanan yalnızlık duygusunun yoğunluğunun artmasına işaret etmektedir.

Verilerin Toplanması

Veri toplama araçları 2015-2016 eğitim öğretim yılının I. döneminde Ankara'nın Polatlı İlçesi'nde buluna İmam Hatip Ortaokulu 6. 7. 8. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilere okul idaresinin izni doğrultusunda ve öğrencilerin dersine engel oluşturmayacak şekilde seçkisiz örneklem yoluyla bizzat araştırmacı tarafından gerekli açıklamalar yapılmak suretiyle uygulanmıştır. Gönüllölük esasıyla ve okuldaki ders programını aksatmayacak şekilde öğrenciler tarafından doldurulan ölçeklerin toplanmasında okul idaresinden yardım alınmıştır. Ölçeklerin toplanması sonrası yapılan incelemede 144 ölçek değerlendirmeye alınmış ve doldurulmasında eksiklik görölen 12 ölçek formu ise değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi SPSS programında yapılmıştır. UCLA Yalnızlık Ölçeği verilerinin normal dağılım göstermemesi üzerine ($p<0.05$) yapılan Mann Whitney U analizi, Kruskal Wallis H analizi ve Spearman Korelasyon analizlerinde anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir. Ayrıca yapılan bu analizlere ek olarak katılımcıların ölçeklerden elde ettikleri ortalama puanların belirlenmesinde tanımlayıcı istatistiklerden aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin verilerin yüzdellik dağılımlarının belirlenmesinde ise frekans analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde örnekleme uygulanan "UCLA Yalnızlık Ölçeği" nden elde edilen verilerle yapılan istatistiksel işlemler ve bu işlemlerin sonucu elde edilen bulgularla ilgili yorumlara yer verilmiştir.

Araştırmanın birinci sorusu “Cinsiyet değişkeni öğrencilerin yalnızlık düzeyini etkilemekte midir?” şeklindeydi.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Yalnızlık Düzeyleri

Cinsiyet	N	X	SS	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Erkek	56	48,70	9,087	77,63	4347,0	2177,0	,239
Kız	88	47,10	9,785	69,24	6093,0		

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların yalnızlık düzeylerinin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir (p=,239; p>0,05).

Araştırmanın ikinci sorusu “Sınıf (yaş) değişkeni öğrencilerin yalnızlık düzeyini etkilemekte midir?” şeklindeydi.

Tablo 2. Katılımcıların Sınıf (Yaş) Durumuna Göre Yalnızlık Düzeyleri

Sınıf	N	X	SS	Sıra Ort.	x2	P
6	49	48,35	8,295	74,12	2,689	,261
7	45	45,13	10,354	64,43		
8	50	49,44	9,551	78,17		

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların yalnızlık düzeyleri, sınıf (yaş) düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir (p=,261; p>0,05).

Araştırmanın üçüncü sorusu “Okul ortamından memnuniyet değişkeni öğrencilerin yalnızlık düzeyini etkilemekte midir?” şeklindeydi.

Tablo 3. Katılımcıların Okul Ortamından Memnuniyet Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeyleri

Memnuniyet Düzeyleri	N	X	SS	Sıra Ort.	x2	P
Normal	34	49,79	6,768	74,12	2,543	,280
Memnunum	53	48,40	7,687	64,43		
Çok memnunum	57	45,86	11,957	78,17		

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların okul ortamından memnuniyet düzeylerine göre yalnızlık düzeylerinin istatistiksel olarak farklılaşmadığı görülmektedir (p=,280; p>0,05).

Araştırmanın dördüncü sorusu “Aile ortamından memnuniyet değişkeni öğrencilerin yalnızlık düzeyini etkilemekte midir?” şeklindeydi.

Tablo 4. Katılımcıların Aile Ortamından Memnuniyet Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeyleri

Memnuniyet Düzeyleri	N	X	SS	Sıra Ort.	x2	P
Normal	11	46,82	10,666	67,68	,566	,753
Memnunum	20	49,70	6,216	78,38		
Çok memnunum	113	47,46	9,907	71,93		

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların yalnızlık düzeyleri, aile ortamından memnuniyet düzeylerine göre istatistiksel olarak farklılaşmamaktadır ($p=,753$; $p>0,05$).

Araştırmanın beşinci sorusu “Ailenin gelir düzeyi değişkeni öğrencilerin yalnızlık düzeyini etkilemekte midir?” şeklindeydi.

Tablo 5. Katılımcıların Ailelerinin Gelir Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeyleri

Gelir Düzeyleri	N	X	SS	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Normal	101	48,39	9,665	75,44	7619,5	1874,5	,194
Yüksek	43	46,16	9,087	65,59	2820,5		

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların yalnızlık düzeylerinin, ailelerinin gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak farklılaşmadığı görülmektedir ($p=,194$; $p>0,05$).

Araştırmanın altıncı sorusu “Birlikte yaşadığı ebeveyn değişkeni öğrencilerin yalnızlık düzeyini etkilemekte midir?” şeklindeydi.

Tablo 6. Katılımcıların Birlikte Yaşadığı Ebeveyn Durumuna Göre Yalnızlık Düzeyleri

Ebeveyn	N	X	SS	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Anne – Baba Birlikte	136	48,01	9,397	74,03	10067,5	336,5	,070

Anne	8	42,88	10,947	46,56	372,5		
------	---	-------	--------	-------	-------	--	--

Tablo 6 incelendiğinde anne ve babasıyla birlikte yaşayan katılımcılar ile anne ve babası ayrı olup (babası vefat etmiş ya da eşinden boşanmışta olabilir; ayrıca örneklemeden babasının yanında kalanın olmaması da dikkate alınmalıdır) annesi ile yaşayan katılımcıların yalnızlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p=,070$; $p>0,05$).

Araştırmanın yedinci sorusu “Okuldaki akademik başarı değişkeni öğrencilerin yalnızlık düzeyini etkilemekte midir?” şeklindeydi.

Tablo 7. Katılımcıların Okuldaki Başarı Durumlarına Göre Yalnızlık Düzeyleri

Başarı Düzeyleri	N	X	SS	Sıra Ort.	x2	P
Normal	58	48,31	9,289	74,47	,657	,720
Yüksek	63	47,11	9,479	69,37		
Çok yüksek	23	47,91	10,501	76,11		

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların yalnızlık düzeyleri, okuldaki başarı düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=,720$; $p>0,05$).

Tablo 8. Katılımcıların Genel Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

N	En düşük	En yüksek	X	Ss
144	21	73	47,72	9,520

Tablo 8. incelendiğinde katılımcıların yalnızlık düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmektedir.

Tartışma

Araştırmamızda Öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin “cinsiyet, sınıf (yaş), okul ortamından memnuniyet, aile ortamından memnuniyet, ailenin gelir düzeyi, birlikte yaşanan ebeveyn, okuldaki akademik başarı” değişkenleri açısından ne yönde farklılaştığı incelenmiştir. Bulgulara ait tartışmalar şu şekildedir.

Araştırmamızda cinsiyet değişkenine göre erkek öğrencilerin yalnızlık puanlarının kız öğrencilerden yüksek düzeyde olduğu ancak bu farkın ($U=2177,0$; $p=,239$; $p>0,05$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir. Öğrenci yalnızlığı üzerinde cinsiyet değişkeninin etkisini incelemeye yönelik Yüksel (1991), Odacı (1994) tarafından yapılan araştırma sonucunda kız öğrenciler lehine anlamlı fark bulunurken; Demir (1990), Bıyık (2004), Yıldırım (2007), Haliloğlu (2008), Köse (2009), Çağır (2010), Karataş Karayel (2011), Sarıçam (2011), Körler (2011), Güler Yılmaz (2012) tarafından yapılan araştırmalarda erkek öğrenciler lehine anlamlı fark

bulunmuştur. Bu konuda Bilgen (1989), Eren (1994), (Buluş, 1997), Erim (2001), Demirtaş (2007), Pancar (2009), (Erözkan, 2009), Oruç (2013), Kılıç (2014) tarafından yapılan araştırmalarda ise bizim araştırma sonucumuzu da destekler şekilde cinsiyet değişkeninin öğrenci yalnızlığı üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar insanın psikososyal dünyasında merkezi bir rol oynayan yalnızlığın cinsiyetle izah edilemeyecek boyutta genişliğe ve derinliğe sahip olduğunu ve de cinsiyetin öğrenci yalnızlığını tek başına anlamlı düzeyde etkileme potansiyelinden uzak olduğunu bizlere göstermektedir.

Sınıf düzeyi (yaş) değişkenine göre 8. Sınıf öğrencilerinin yalnızlık puanlarının 6. ve 7. sınıf öğrencilerinden yüksek olduğu ancak bu farkın ($X^2=2,689$; $p=,261$; $p>0,05$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir. Öğrenci yalnızlığı üzerinde sınıf (yaş) değişkeninin etkisini incelemeye yönelik Karataş Karayel (2011) tarafından yapılan araştırmada sınıf (yaş) düzeyi yükseldikçe yalnızlık düzeyinin anlamlı fark oluşturacak şekilde yükseldiği görülmüştür. Buluş, (1997), Köse (2009), Sarıçam, (2011), Güler Yılmaz, (2012) tarafından yapılan araştırmalarda ise sınıf (yaş) değişkeni ile yalnızlık arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Yani sınıf düzeyi yükseldikçe yalnızlık azalmakta, sınıf düzeyi düştükçe yalnızlık artmakta ve bu fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmaktadır. Bu konuda Bıyık (2004), Kozaklı (2006), Erözkan (2006), Yılmaz ve Karaca (2008), Karaoğlu, Avşaroğlu ve Deniz (2009), Pancar (2009), Çağır (2010), Oruç (2013) Atli, Keldal, Sonar (2015) tarafından yapılan araştırmalara göre ise öğrenci yalnızlığı üzerinde sınıf (yaş) değişkeninin istatistiksel açıdan anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma sonuçları bizim araştırma sonucumuzu da desteklemektedir. Sınıf (yaş) ilerledikçe ve özellikle de ergenliğe geçiş sürecinde öğrencilerin gelişim döneminin bir yansıması olarak fizyolojik yapılarında değişimlerin olması ve duygusal dünyalarında da birbiriyle tezat teşkil edebilecek çatışmaların yaşanması muhtemeldir. Bu istikrarsız ve kırılabilir duygu durumunun öğrencilerin yalnızlaşmasına zemin hazırlayabileceği düşüncesi varsayılsa da bu araştırma sonuçları yalnızlığın bireyselliğini ön plana çıkarmakta ve yalnızlıkta yaşanan hayatın nicelikten ziyade niteliğinin daha önemli bir unsur olduğunu bizlere göstermektedir. Dolayısıyla sınıf (yaş) değişkeni öğrenci yalnızlığını anlamlı fark oluşturacak derecede etkilememektedir.

Aile ortamından memnuniyet düzeylerine göre 'Normal, Memnun, Çok memnun' seçeneklerinden aile ortamından memnun olan katılımcıların yalnızlık puanlarının yüksek olduğu ancak bu durumun ($X^2=,566$; $p=,753$, $p>0,05$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Öğrenci yalnızlığı üzerinde aile ortamından memnuniyet değişkeninin etkisini incelemeye yönelik Bıyık (2004), Pancar (2009), Karataş Karayel (2011), Kılıç (2014) tarafından yapılan araştırmalara göre öğrenci yalnızlığı ile aile ortamından memnuniyet düzeyi arasında negatif yönlü anlamlı ilişki

bulunmuştur. Yani aile ortamından memnun olmayan öğrencilerin yalnızlık puanları diğer öğrencilere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar bizim araştırma sonucumuzu desteklememektedir. Aile, insanın gelişim sürecinde en önemli işlevi gören ve kalıcı etkileri hayatın her alanında hissedilen bir kurumdur. Yaşanılan her türlü olumsuzlukta insanın sığınabileceği en güvenli liman olarak yine aile düşünülebilir. Fakat aile kavramına nötr olarak bu anlamlar yüklense de, bu durum her bireyin ailesinde mutlu olduğu ve ailenin sağladığı tüm katkılardan azami derecede yararlandığı anlamına gelmemektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin aile ortamından memnuniyet ifadelerinin, ailenin öğrenciye sunduğu imkanların ve rahat ortamın bir yansıması olarak da düşünülebilir. Ayrıca günümüzde ailenin birey üzerindeki rolünün geçmiştekinden oldukça uzak olduğu, bireyi etkileme gücünün gittikçe kaybolduğu ve bunda iletişim araçları, çevre, internet vb pek çok unsurun etkili olduğunu söylemekte mümkündür.

Örneklemin ailenin gelir düzeyi değişkenine göre gelir düzeyi yüksek ailelere mensup öğrencilerin yalnızlık puanlarının diğerlerine göre düşük olduğu ancak bu farkın ($U=1874,5$; $p=,194$; $p>0,05$) *istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı* görülmektedir. Öğrenci yalnızlığı üzerinde ailenin sosyo-ekonomik durumunun etkisini ölçmeye yönelik Köse (2009), Sarıçam (2011), Körler (2011), Karataş Karayel (2011), Yılmaz (2012), Oruç (2013), Yalaz, Seçim, Alpar, Algür (2014) tarafından yapılan araştırmalarda öğrenci yalnızlığı ile ailenin sosyo-ekonomik düzeyi arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Yani sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelere mensup öğrencilerin yalnızlık puanları anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Fakat Erözkan (2009) tarafından yapılan araştırma sonucunda ise ailenin sosyo ekonomik durumu ile öğrenci yalnızlığı arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Bu sonuç aynı zamanda bizim araştırma sonucumuzu da desteklemektedir. Şöyle ki maddi olanakların yüksek olması; bireyde gelecek kaygısı yaşamama, kendine olan güven düzeyinin yüksek olması, sosyalleşme, kişisel gelişim etkinliklerine katılma, benlik saygısı derecesinin yüksek olması, yaşamsal olanaklara kolay erişim gibi kişiye önemli katkılar sağlar. Fakat bu durum birey açısından son derece önemli olmasına rağmen bireyi yalnızlık probleminden uzak tutacağı anlamına gelmemektedir. Zira araştırmalar yalnızlığın maddi olanaklarla giderilebilecek ve açıklanabilecek bir problem olmaktan uzak olduğunu ve yalnızlığı yaşamın niceliksel yönüyle sınırlandırmanın mümkün olmadığını bizlere göstermektedir.

Araştırmamızda okul ortamından memnuniyet değişkenine göre 'çok memnunum' diyen katılımcıların yalnızlık düzeyi puanlarının en düşük olduğu ancak bu farkın ($X^2=2,543$; $p=,280$; $p>0,05$) *istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı* görülmektedir. İnsanın kendini mutlu ve huzurlu hissettiği ortamlarda potansiyellerini açığa çıkarma konusunda daha başarılı olduğu düşünülebilir. Bu anlamda okul ortamından memnun olmayan öğrencilere

göre memnun olan öğrencilerin eğitim ve öğretim faaliyetlerinden daha fazla istifade edeceği beklenir. Fakat araştırma sonuçları, okul ortamından memnun olup olmamanın eğitimin önündeki en önemli problemlerinden kabul edebileceğimiz yalnızlığın öğrencileri etkileme derecesinin anlamlılık düzeyinde olmadığını göstermektedir.

Örneklemin birlikte yaşadığı ebeveyn değişkenine göre yalnızlık puanlarının ($U=336,5$; $p=,070$; $p>0,05$) *istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı* görülmektedir. Öğrenci yalnızlığı üzerinde birlikte yaşanan ebeveyn değişkeninin etkisini incelemeye yönelik Köse (2009), Körler (2011) ve Kılıç (2014) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre anne babası ayrı olan ve bu sebepten annesiyle yada babasıyla kalan öğrencilerin yalnızlık puanlarının istatistiksel açıdan anlamlı fark oluşturacak şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuç bizim araştırma sonucumuzu desteklememektedir. Fakat Oruç (2013) tarafından yapılan çalışmada bizim araştırma sonucumuzla örtüşür şekilde öğrenci yalnızlığı üzerinde birlikte yaşanan ebeveyn değişkeninin etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuç aileyle birlikte yaşamamanın ya da anne ve babanın ayrılması durumunda anne ya da babanın yanında kalmanın öğrenci yalnızlığını anlam oluşturacak derecede etkilemediğini göstermektedir.

Araştırmamızda okul akademik başarısı değişkenine göre akademik başarısı düşük öğrencilerin yalnızlık puanlarının yüksek olduğu ancak bu farkın ($X^2=,657$; $p=,720$; $p>0,05$) *istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı* görülmektedir. Okul akademik başarısının öğrenci yalnızlığı üzerindeki etkisini incelemeye yönelik Özodaşık (1989), Demir (1990), Tarhan (1996), Yıldırım (2000), Pancar (2009), Köse (2009), Körler (2011) tarafından yapılan araştırmalarda akademik başarı ile öğrenci yalnızlığı arasında negatif yönlü anlamlı fark bulunmuştur. Akademik başarısı düşük öğrencilerin yalnızlık puanları diğer öğrencilerin yalnızlık puanlarından oldukça yüksektir ve bu fark istatistiksel açıdan anlamlıdır. Bu sonuçlar bizim araştırma sonucumuzla örtüşmemektedir. Fakat Bıyık (2004) tarafından yapılan araştırmanın akademik başarısının öğrenci yalnızlığını etkilemediği sonucu ise bizim araştırma sonucunu desteklemektedir. Akademik başarı bir öğrencinin zeka ve çalışkanlık düzeyini göstermesi açısından bir kıstas olarak kabul edilebilir. Fakat yalnızlık, kişinin içsel dünyasında yaşadığı bir duygu sorunudur ve bireyselliğin ön plana çıktığı hayatın niteliksel yönüyle ilgilidir. Dolayısıyla akademik başarı öğrencinin yalnızlığı üzerinde anlam oluşturacak bir etkiye sahip değildir.

Araştırmamızda katılımcıların genel yalnızlık düzeyinin ($X= 47,72$) orta seviyede olduğu görülmektedir. Bu durum örneklemin 'cinsiyet, sınıf (yaş), okul ortamından memnuniyet, aile ortamından memnuniyet, ailenin gelir düzeyi, birlikte yaşanan ebeveyn, okuldaki akademik başarı değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark oluşturmadığı sonucuyla da örtüşmektedir. Fakat katılımcıların genel yalnızlık

düzeylerinin orta seviyede olduğunu yani düşük olmadığını ve yükselme konusunda -özellikle gelişim çağı olarak ergenliğe geçiş döneminde olduklarından dolayı- riskli bir konumda bulduklarını da dikkate almak gerekir. Bunun yanı sıra örneklemin İmam Hatip Ortaokulu gibi dini içerikli dersleri müfredatında barındıran okul öğrencilerinden oluşmasını ve İHO dışında farklı ortaokullardaki öğrencilerin yalnızlık durumlarına karşılaştırmalı olarak bu çalışmada yer verilmemesini, genel yalnızlık verilerinin genellenabilirlik durumunu zayıflattığını ve olasılıkları sınırlandırarak sağlıklı bir değerlendirmeyi de güçleştirdiğini göz ardı etmemek gerekir. Fakat öğrencilerin genel yalnızlık düzeylerinin yüksek değil de orta seviyede olmasına olumlu bir anlam yükleyerek bu durumu İmam Hatip Ortaokulunun kendine ait özelliklerine (dini içerikli derslere müfredatında yer vermesi gibi) bağlama düşüncesinin güçlü kanıtlara gereksinim duyduğundan dolayı kabul edilebilir bir yaklaşım olmayacağını da ifade etmek gerekir.

Sonuç

Eğitim, her bakımdan sağlıklı ve nitelikli insan yetiştirme amacı taşır. Bu amacın gerçekleşebilmesi için öğrencilerin fiziksel ve zihinsel yeterliliklerinin yanı sıra psikolojik ve duygusal gelişimlerinin de sağlıklı bir süreç içerisinde tamamlanması esastır. Eğitimin en temel unsurlarından olan öğrencilerin psikososyal dünyalarını tehdit eden, onların zihinsel ve duygusal gelişim süreçlerini sekteye uğratacağı düşünülen en önemli problemlerden birisi hiç şüphesiz "yalnızlık problemi"dir. Eğitimin amaçlarının gerçekleşebilmesinin her şeyden önce öğrencilerin zihinsel ve duygusal dünyalarının yalnızlık gibi psikososyal problemlerden arındırılmalarıyla mümkün olacağı düşünülmektedir. Bu da tabii olarak yalnızlık problemini konu edinen araştırmaları daha da önemli hale getiren bir husustur.

Öğrenci yabancılaşmasının anlaşılmasına katkı sağlamayı amaçlayan araştırmamızın verilerini değerlendirdiğimizde şu sonuçlara ulaşılmıştır: *'Katılımcıların genel yalnızlık düzeylerinin orta seviyede olduğu; öğrencilerin yalnızlık düzeyleri üzerinde cinsiyet, sınıf (yaş), okul ortamından memnuniyet, aile ortamından memnuniyet, ailenin gelir düzeyi, birlikte yaşanan ebeveyn, okuldaki akademik başarı değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark oluşturmadığı tespit edilmiştir.*

Araştırmamızda elde edilen bulguların, öğrenci yalnızlığı üzerine yapılacak diğer bilimsel araştırmalara veri sağlaması ve araştırmacılara farklı bakış açıları kazandırması beklenmektedir. Ayrıca örneklemin İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinden oluşması, bu ve benzeri okullarda dini içerikli derslerin öğrencilerin psikososyal, zihinsel ve duygusal gelişimleri üzerindeki etkilerinin ve öğrencilerin yaşaması muhtemel psikosyal problemlerle baş etmede söz konusu okullardaki dini içerikli müfredatın olumlu/olumsuz yönlerinin araştırılması öğrenci yalnızlığı konusunda daha

güvenilir sonuçların elde edilebilmesi açısından fevkalade önem arz ettiği değerlendirilmektedir. Özellikle öğrenci yalnızlığını konu alan araştırmalarda örneklemin farklı okullardan seçilmesi ve karşılaştırmalı bir metod izlenmesinin de önemi ortadadır. Bunun yanı sıra araştırma sonuçlarını değerlendirirken katılımcıların yaşadığı bölgenin sosyo-kültürel özellikleri, aile yapıları (modern/muhafazakar), iklim, çevre ve ekonomik şartlarının da göz ardı edilmemesi son derece önemlidir.

Kaynakça

Armağan, Ahsen (2014). Yalnızlık ve Kişilerarası İletişim İlişkisi: Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt. 7 Sayı.30, ss.27-43. (www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581).

Atalay, Hakan (2010). Yalnızlık Notları, Psikeart Dergi, Sayı:11, s.16.

Atli, Abdullah, Keldal G., Sonar O. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Yabancılaşma İle Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt.12, Sayı. 29, s. 149-160.

Batıgün, D. A. (2008). İntihar Olasılığı Ve Cinsiyet: İletişim Becerileri, Yaşamı Sürdürme Nedenleri, Yalnızlık Ve Umutsuzluk Açısından Bir İnceleme, Türk Psikoloji Dergisi, 23 (62), 65-75.

Bıyık, Nihal (2004). Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Duygularının Kişisel ve Sosyal Özellikleri, Öfke Eğilimleri Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Bilgen, Suzan (1989). Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ve Bazı Değişkenlerin Uyum Düzeyine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Buluş, Mustafa (1997). Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık, PAÜ. Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı.3, ss.82-90.

Çağır, Gülden (2010). Lise Ve Üniversite Öğrencilerinin Problemlerini İnternet Kullanım Düzeyleri İle Algılanan Esenlik Halleri Ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Demir, Ayhan (1989). UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenilirliği, Psikoloji Dergisi, 7 (23), s.14-18.

Demir, Ayhan (1990). Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Demirtaş, Ayşe Sibel (2007). İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek ve Yalnızlık Düzeyleri ile Stresle Başa Çıkma Düzeyleri

Arasındaki İlişki, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Eren, Ayten (1994). Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ve Psikolojik İhtiyaçlarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Erim, Banu (2001). Yetiştirme Yurtlarında ve Aileleri Yanında Yaşayan Ergenlerin, Benlik Saygısı, Depresyon ve Yalnızlık Düzeyleri ile Sosyal Destek Sistemleri Açısından Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Erözkan, Atılgan (2009). Ergenlerde Yalnızlığın Yordayıcıları, İlköğretim Online, 8 (3), 809-819.

Eskin, M. (2001). Ergenlikte Yalnızlık, Baş Etme Yöntemleri Ve Yalnızlığın İntihar Davranışı İle İlişkisi, Klinik Psikiyatri Dergisi, 4, 5-11.

Güler Yılmaz, Mehtap (2012). Ortaöğretim Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri İle Utangaçlık Düzeyleri Arasındaki İlişki (İstanbul İli Tuzla İlçesi Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Haliloğlu, Sümeyye, (2008). Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencilerin Yalnızlık Düzeyleri, Bağlanma Biçimleri ve İşlevsel Olmayan Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Malatya İli Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Haskan, Ö. (2009). Ergenlerde Şiddet Eğilimi, Yalnızlık ve Sosyal Destek, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Izgar, Hüseyin (2009). Okul Yöneticilerinde Yalnızlık ve Depresyon Üzerine Bir İnceleme, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 9 (1), 231-258.

İmamoğlu, Seval (2008). Genç Yetişkinlikte Kişilerarası İlişkilerin Cinsiyet, Cinsiyet Roller ve Yalnızlık Algısı Açısından İncelenmesi, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Karaoğlu, N., Avşaroğlu, S., Deniz, E. M. (2009). Yalnız Mısın? Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinde Yalnızlık Düzeyi İle İlgili Bir Çalışma, Marmara Medical Journal, 22(1),19-26.

Karataş Karayel, Gamze (2011). Ergenlerde Yalnızlığın Yordayıcısı Olarak Mükemmeliyetçilik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Keskin, G. ve Sezgin, B. (2009). Bir Grup Ergende Akademik Başarı Durumuna Etki Eden Etmenlerin Belirlenmesi, Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 4(10), 3-18.

- Kılıç, Şenay Duygu (2014). Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Ve Psikolojik Dayanıklılıklarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kızılgeçit, Muhammed (2015). Yalnızlık Umutsuzluk ve Dindarlık Üzerine Psiko-Sosyal Bir Çalışma, Gece Kitaplığı Yayınları, Ankara.
- Kozaklı, H. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Körler, Yasemin (2011). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Yalnızlık Düzeyleri ve Yalnızlık İle Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri Arasındaki İlişkiler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Köse, Esra (2009). Yurtta Kalan ve Ailesiyle Birlikte Yaşayan Lise Öğrencilerinin Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Odacı, Hatice (1994). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Yalnızlık, Benlik Saygısı ve Yakın İlişkiler Kurabilme Düzeylerinin ve Bu Düzeyler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Oruç, T. (2013). Üniversite Öğrencilerinde Psikososyal Değişkenlere Göre Yalnızlık İle Otomatik Düşünceler İlişkisinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Özodaşık, M. (1989). Yalnızlığın Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Pancar, Ayşegül (2009). Parçalanmış ve Tam Aileye Sahip Ergenlerin Yalnızlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Rook, Karen S. (1984). Research On Social Support, Loneliness, And Social Isolation: Toward An Integration. Review Of Personality And Social Psychology, 5, 239-264.
- Russell, D. (1996). UCLA Loneliness Scale (Version 3): Reliability, Validity, and Factor Structures, Journal of Personality Assessment, 66 (1), s. 20-40
- Sarıçam, Hakan (2011). Üniversite Öğrencilerinin Reddedilme Duyarlılıkları İle Benlik Saygıları Ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü , Erzurum.

- Subaşı, G. (2007). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygıyı Yordayıcı Bazı Değişkenler. *Eğitim ve Bilim*, 32(144), 3-15.
- Tarhan, N. (1996). Sosyometrik Statü, Cinsiyet, Akademik Başarı, Okul Türü ve Sınıf Düzeyi ile Ortaokul Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, METU Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uyanık, Sema (2007). Üstün Yetenekli Çocuklarda Mükemmeliyetçilik, Yalnızlık ve Kendine Saygı Düzeyinin Sınav Kaygısı Üzerindeki Etkileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Yalaz Seçim, Ö., Alpar, Ö., Algür, S. (2014). Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık: Akdeniz Üniversitesinde Yapılan Ampirik Bir Araştırma, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:13 Sayı:48, ss.200-215.
- Yıldırım, İ. (2000). Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık, Sınav Kaygısı ve Sosyal Destek, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18: 167-176.
- Yıldırım, M. (2007). Şiddete Başvuran ve Başvurmayan Ergenlerin Yalnızlık Düzeyleri ve Akran Baskısı Düzeyleri Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.
- Yılmaz, E. & Karaca, F. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Destek ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi, *Celal Bayar Üniversitesi Manisa Sağlık Yüksekokulu Genel Tıp Dergisi*, 18 (2), 71-79.
- Yılmaz, Mehtap Güler (2012), Ortaöğretim Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri İle Utangaçlık Düzeyleri Arasındaki İlişki (İstanbul İli Tuzla İlçesi Örneği),Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yüksel, Fulya (1991). İçsel Yada Dışsal Denetimli Olmanın ve Bazı Değişkenlerin Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

